

ALBERT BÅÅTH

NORDMANNA-MYSTIK

Albert Bååth

Nordmanna-Mystik

«Public Domain»

Bååth A.

Nordmanna-Mystik / A. Bååth — «Public Domain»,

Содержание

Förord	5
I.	7
Skyddsandar	7
Troll och jättar	11
Sagan om Torsten den hushöge	11
Sagan om Helge Toresson	21
Orvar Odds sagolika färder till Finnmarken och till det mystiska, redan omnämnda Resaland	23
Конец ознакомительного фрагмента.	28

A. U. Bååth

Nordmanna-Mystik Bilder

Från Nordens Forntid

Förord

Kännedomen om våra nordiska förfäders vidskepelse i tro och sedvänjor förskrifver sig uteslutande från Eddorna och de isländska sagorna.

Dessa sagor äro visserligen nedskrifna, först sedan kristendomen blifvit införd på ön Island, nämligen i det tolfte och de närmast följande århundradena, och man kunde därför vänta, att författarne låtit på många punkter sitt egna kristna åskådningssätt insmyga sig i stället för den verkliga tankegången hos de hedniska folk, som sagorna skildra.

Men detta synes dock i mycket ringa grad hafva varit fallet.

I allmänhet böra de fornnordiska urkunderna anses såsom synnerligen säkra källor, när det gäller att undersöka våra hedniska förfäders vidskepliga föreställningar.

Det är ett ofta och lifligt debatteradt spörsmål, huru vida dessa hafva sitt ursprungliga hem här i Norden eller om de äro lånade hos andra folkslag och blott vidare utvecklade af nordboarne.

De nordiska folken foro vida omkring icke blott som vikingar utan äfven som fredliga köpmän, hvilka kommo i mycket nära beröring med andra folkslag, och många nordboar hade såsom varingar länge fast uppehåll i den tidens kulturstater.

Det kan därför icke vara det minsta tvifvel om, att många af de föreställningar, som framträda ur sagorna, alldeles icke äro ursprungligt nordiska utan äro lånade ifrån skilda håll.

Emellertid bör det noga märkas, att den fornnordiska magien är af väsentligt annat slag än den magi, som samtidigt eller senare härskade i mellersta och södra Europa och som vi svenskar känna särskildt genom Viktor Rydbergs berömda arbete »Medeltidens magi».

I denna magi, som har sina yttersta rötter i Österlandet, äro andarne – d. v. s. immateriella, öfvermänskliga eller undermänskliga väsen – de egentligen drifvande och värksamma krafterna, hvilkas hjälp trollkarlen eller trollkvinnan måste förskaffa sig genom att besvärja och betvinga de onda, dämonerna, och beveka de goda.

I motsats till detta slags magi känner den fornnordiska inga i egentlig mening immateriella andeväsen.

Till den fornnordiska föreställningskretsen höra nämligen såsom personliga icke-mänskliga väsen endast vareler af ganska substantiell natur, hvilka äta, dricka, kunna få stryk och t. o. m. bli ihjälslagna.

Den besvärjelse, som förekommer, gäller icke andar utan tingens inre väsen, hvilket behärskas af den, som känner det rätta ordet eller tecknet.

Jag vill äfven här fästa läsarens uppmärksamhet på den nära förbindelse, som finnes mellan den skandinaviska och den finska eller lappska magien. I det följande förekomma talrika bevis på, huru man betraktade finnarne såsom de största mästare i trolldom. Sålunda läto höfdingar ute på Island t. o. m. hämta ditöfver finnar för att få dem att spå sig. Ja, tron på deras synnerliga trolldomsskicklighet har bibehållit sig hos den nordiska allmogen ända ned till våra dagar.

Stoffet till föreliggande arbete har visat sig vara så rikt, att, då jag velat göra boken lämplig för allmänläsning, anförandet af alla ställen, som för specialforskaren skulle hafva varit af intresse, omöjligens kunnat ifrågakomma.

I alla händelser torde den, som i vetenskapligt syfte genomgår min framställning, finna, att den erbjuder en betydligt rikare samling fakta än den, som användts af den utmärkte forskaren Alfr.

Lehmann, hvilkens klare och grundliga undersökning af ämnet – i arbetet »Overtro og troldom fra ældste tider til vore dage» – i väsentliga delar tjänat till ledning för uppställningen af det följande.

Jag har trott mig bäst tjäna läsaren genom att låta ämnet passera för hans syn såsom en följd af taflor, så troget som möjligt bildade efter originalen och endast i mån af behof försedda med föreisarens förklarande ord.

För den stora allmänheten i vår tid kan kändedomen af ifrågavarande idékretsar icke anses likgiltig eller onyttig.

Genom att göra bekantskap med våra förfäders vidskepliga föreställningar lära vi känna deras sjäslif från en af dess viktigaste sidor. Att de nutida skandinaverna, oaktadt kulturens framsteg under trettio eller flera generationer, ännu äga icke få beröringar med de gamles trosrif: det skall den snart finna, som genomser följande serier af bilder från vår stams forntid.

Göteborg i september 1897.

A. U. Bååth.

I.

SKYDDSANDAR OCH ONDA VÄSEN

Skyddsandar

Förutom de egentliga gudarne, Åsarne, omtala de fornnordiska sagorna åtskilliga lägre andliga väsen, fylgjur och vättar.

Dessa voro skyddsandar antingen för den enskilda mannen och kvinnan eller för en hel släkt, för en landsända eller ett helt land.

Hvarje person hade sin fylgja. Denna var i grunden endast hans eller hennes *själ*, om hvilken man antog, att den understundom kunde uppenbara sig för andra människor i deras drömmar; och sådana drömsyner varslade alltid om kommande händelser.

Med dessa fylgjur komma vi senare att sysselsätta oss, då vi skärskåda de gamles drömmar.

Huru stark äfven tron på frändefylgjur eller släktvättar varit, framgår däraf, att de hedna fylgjorna, enligt folktron, kunde efterträdas af »kristna», något, hvaröfver de förra så ondgjordes, att de togo grundlig hämd på den svikande slakten. —

Berättelsen om den isländske ynglingen *Tidrande Sido-Halls sons död* visar oss både hedna och kristna frändefylgjur.

Höfdingen Sido-Hall på gården Hof och den framsynte bonden Torhall, som äfven kallades Torhall spåman, voro mycket goda vänner; och de gästade ofta hvarandra.

Hall hade en son, som hette Tidrande, en mycket vacker och förhoppningsfull ung man. Och honom älskade fadern mäst bland alla sina söner.

Tidrande var ständigt stadd på färder emellan länderna, och han var mycket omtyckt, hvart han kom, ty han var en sällsynt dugande man, anspråkslös och »blid emot hvarje barn».

En sommar bjöd Sido-Hall sin vän Torhall spåman till sig, och han tog som alltid emot honom med den största vänskap och bad honom ej fara hem igen, förrän höstgillet var hållet.

Under tiden återkom sonen Tidrande hem till Hof från en af sina utlandsfärder. Han var nu aderton år gammal, och man lofprisade mycket hans mandom.

Blott Torhall spåman teg, när roset föll som ymnigast.

Då sporde Hall honom, hvad hans tystnad betydde.

»Säg mig det», tillade han, »ty allt hvad du säger synes mig märkligt.»

»Icke sitter jag tyst», svarade han, »för det jag har någonting emot dig eller honom eller för det jag mindre än andra ser, att han är en märklig man, som därtill äger ringa tankar om sig själf. Men det kan hända, att man ej så länge just får glädjas åt honom, och varder då din sorg efter en så manlig son tillräckligt tung, fastän icke alla prisat för dig hans förtjänster.»

Då det led mot sommarens slut, visade Torhall spåman sig sorgsen; och när hans värd sporde honom, hvad som var på färde, svarade han:

»Jag tänker icke godt om det höstgille, du snart ärnar hålla, ty det faller mig in, att en spåman då varder dräpt.»

»Den saken kan jag klara», invände Hall leende; »jag äger en tioårig ox, som jag kallar Spåmannen, enär han är klokare än de allra flesta nöter. Den ärnar jag just slakta till höstgillet, för hvilket du ej behöfver ängslas, ty jag tänker, att det, likt mina andra gästabud, skall lända dig och mina öfriga vänner till heder.»

»Jag varnar dig för detta gille», återtog Torhall spåman, »ej därför, att jag är rädd om mitt eget lif. Nej, ännu större och underligare tidender förestå, dem jag ej denna gång vill yppa.»

»Då skall häller icke gästabudet göras om intet», förklarade han.

»Jag har intet mera att invända», slöt Torhall, »ty det, som är förut bestämdt, skall tima.»
Höstgillet hölls den fjortonde dagen i oktober månad, men endast få gäster infunno sig, ty vädret var hvasst och farligt att färdas i.

När man om aftonen satt sig till bords, sade Torhall spåman:

»Nu vill jag bedja eder alla härinne, att I följn detta mitt råd: ingen enda tråde i stundande natt utom dörren! Ty eljes kan mycket ondt följa; och hvad varsel här än kan komma att visa sig, gifve ingen akt därpå!»

Värden Sido-Hall bad alla därinne lystra den talandes ord, »ty de pläga gömma sanning», sade han, »och är det bäst att icke utsätta sig för farlighet, när man därtill icke är tvungen.»

Sonen Tidrande gick omkring och såg till gästerna, stilla och anspråkslös. Då de bröto upp till hvila, anvisade han enhvar hans sängrum.

Själff satte han sig på bänken närmast dörren.

Då de flästa gästerna insomnat, bad någon där utanför, att man måtte öppna dörren; men ingen låtsade, som om han hörde det.

Trenne gånger framsades samma bön.

Då sprang Tidrande upp och utbrast:

»Det är stor skam, att I härinne låtsen, som om I sofven. Nya gäster torde hafva kommit.»

Han tog sitt svärd och gick ut. Ingen människa syntes till. Men när han trädt fram till en vedstapel, som stod där utanför husen, hörde han hästtraf dåna norrifrån.

Och han såg nio kvinnor komma ridande, alla i svarta kläder och med svängda svärd i sina händer.

Äfven söderifrån hörde han hästtraf närma sig.

Och snart såg han nio andra kvinnor komma, alla i ljusa kläder och på hvita hästar.

Då ville Tidrande springa in och berätta för gästerna dessa syner. Men de svartklädda kvinnorna hunno på sina springare upp honom, och de kastade sig öfver honom. Han värjde sig tappert.

En lång stund därefter vaknade Sido-Hall och frågade, om Tidrande ännu var uppe; men intet svar kom.

Torhall spåman inföll blott, att den frågan nog var för sent väckt.

Man gick ut; det var frostväder och månsken. Tidrande såg man ligga sårad på marken.

Han blef inburen, och han förtalde allt, som det skett.

Nästa morgon dog han i gryningen och blef lagd i hög på hedniskt sätt.

Sedan lät Sido-Hall spörja rundt om i bygderna efter, hvad folk man sett färdas ute den natten, men ingen hade något besked att lämna, och ingen kunde håller tänka sig, att Tidrande haft ovänner.

Då frågade Hall sin vän spåmannen, huru det hängde samman med denna underliga händelse; och han svarade:

»Det vet jag icke; men jag gissar, att dessa kvinnor ej varit annat än era frändefylgjor. Mig anar äfven, att här varder trosskifte i landet, och att hit kommer en bättre tro. Dessa eder släkts diser, de svarta, som följt den gamla tron, torde hafva vetat af det stundande skiftet och att I, fränder, kommen att öfvergifva dem. De hafva icke varit tillfreds med att dessförinnan lämna eder helt och hållet obesattade, och för den skull hafva de tagit den ädle Tidrande ifrån eder. De bättre diserna, de hvita, hafva däremot velat hjälpa honom, men de hafva ej förmått det. Nu skolen I, fränder, dock sluta eder till dessa ljusa diser, som hafva den nya okända tron!»

Och Tidrandes död gick hans fader så djupt till sinnes, att denne ej längre trifdes på sin gård Hof utan flyttade därifrån. —

Äljes var det naturligtvis frändefylgjans uppgift att skydda slakten och dess enskilda medlemmar.

Då höfdingen Torsten Ingemundsson skaffat trollkvinnan Groa bostad nära sin egen gård, fick han af sin hustru höra ständiga förebråelser, för det han var förälskad i denna Groa, hvilken genom trolldom frammanat hans kärlek.

Så köpte trollpackan god malt och redde till ett stort gästabud, hvartill äfven höfdingen Torsten blef inbjuden; och han lofvade komma.

Men tre nätter förr än han skulle rida hemifrån, drömde han, att den kvinna, som dittills följt honom och hans fränder, kom till honom och bönföll, att han icke måtte fara till Groas gästabud. Då han invände, att löftet redan var gifvet, sade hon:

»Detta synes mig dock oförståndigt – gör du den färden, så bekommer den dig illa!»

Äfven de två andra nätterna infann hon sig, och samma varning uttalade hon. Och hon tog på hans ögon, att han måtte se klarare.

Då beslöt han att stanna hemma.

Den afton, då trollkvinnan Groas gästabud hölls, såg Torstens fårherde henne efter solens nedgång komma ut ur sin gård, och hon gick »emot solens lopp», rundt omkring gården; och han hörde henne säga:

»Mödosamt månede det varda att stå emot Ingemundssönernas lycka.»

Hon såg upp emot fjället, svängde en duk, hvori hon knutit mycket guld, som var hennes eget, och hon talade åter:

»Gånge det nu så, som förut bestämdt är!»

Sedan gick hon in och stängde dörren efter sig.

Då kom ett jordskred från fjället öfver Groas gård, så att alla de gäster, som voro därinne, omkommo tillsammans med henne själf.

Men höfdingen Torsten var frälst genom sin frändefylgja. —

Flera exempel på dessa skyddsandar skola vi på tal om drömmarne lämna.

Om vättar eller fylgjur antog man, att de kunde skrämmas bort af stort hufvud med öppen mun; och det betraktades naturligtvis såsom en svår olycka, om ett lands skyddsandar sålunda blefvo undanskrämda.

På Islands första Alting, som hölls år 928, blef det därför fastställt i lag, att »ingen måtte, när han seglade fram emot landet, hafva på förstammen af sitt skepp någon bild med uppspärriad mun eller gapande hufvud; bar skeppet en sådan bild, så skulle den dessförinnan borttagas».

Den största förolämpning, det bittraste hån, man kunde bjuda en man på, var för den skull att resa nidstång emot honom, d. v. s. att på en stång sätta ett hästhufvud med uppspärriad gap vändt emot hans gård.

Därmed önskade man, att husets skyddsandar måtte med skräck fly från honom och hans härd och lämna honom åt hans öde.

Var motståndaren en konung, så vändes hästhufvudet från någon hög punkt in emot landet.

Det var hela landets vättar, förbannelsen då gällde.

Huru man betedde sig vid uppresandet af nidstången, omtalas i flera sagor. Utförligast skildras handlingen, då den berömde isländske vikingen och skalden Egil Skalle-Grimsson reste nidstång emot sina båda stora ovänner: Norges konung Erik blodyx och hans drottning Gunnhild.

»Han steg i land på ön Hörkla vid Norges kust, tog i sin hand en hasselstång och gick ut på en bergsudde, som vette in mot land. Här tog han ett hästhufvud och satte det upp på stången. Sedan talade han på öfligt vis:

»Här reser jag nidstång, och vänder jag detta nid emot Erik konung och Gunnhild drottning.»

Han vred hästhufvudet in mot land.

»Detta nid», utropade han, »vänder jag mot de landvättar, som här i landet bo, på det de alla må fara villande vägar och ingen utaf dem få eller finna varaktig stad, förrän de drifvit ur landet Erik konung och Gunnhild.»

Han sköt stången ned i en bärgskrefva och lät den stå där. Hästhufvudet satt kvar, vridet in emot land, och han ristade runor på stången, de där sade alla dessa nidord.»

Af alla berättelser om resandet af nidstång erfar man, att nordboarne hade en fast tro på, att en sådan förbannelse som den, Egil uttalade, värkligen skulle gå i fullbordan, ifall rätten vore på den nidandes sida.

Vore den icke det, så komme nidet att falla tillbaka på honom själf. Han skulle då öfvergifvas af sina egna skyddsandar.

Troll och jättar

Af onda väsen, s. k. »ovättar», funnos olika slag.

Men de synas icke hafva blifvit uppfattade såsom dämoner eller onda andar, som uppsöka människorna för att tillfoga dem olyckor. De synas icke en gång hafva varit värkliga andar.

De kunna nämligen öfvervinnas i kamp och dräpas af människor. Detta gäller om hvarje slag af ovättar, om *jättar*, *troll* och *gengångare*.

De egentliga jättarnes kamp med gudarne är väl bekant från de gamla Eddorna. I själfva sagorna framtråda de nästan aldrig. Blott om några få märkliga sägenhjältar, såsom t. ex. Starkotter, säges det, att de äro af jättesläkt. Men om de också äro större och starkare än vanliga människor, så tillhöra de dock alltid de dödliga. Mången af dem stupar för svärdet.

Dessa troll eller jättar och resar, såsom de äfven kallas, bo dels för sig själfva i ett eget land »österut», »i österväg» högt uppe i Norden, där de lefva i ro utan att blanda sig med människorna, dels i de nordiska ländernas klippor och bärg, hvarifrån de företaga sina utflykter i bygderna.

Ofta lämna sagorna bevis på, huru trollen uppfattades vara af fullkomligt materiell natur. Sålunda skildras det t. ex. mycket noggrannt, huru isländingen Grette under sin kamp med ett troll ristade upp dess mage, så att inälfvorna flöto ned i den förbirinnande forsen, hvarför den man, som satt ett stycke därifrån vid stranden och väntade på honom, trodde, att det var han, Grette, som var död.

Till trollen må äfven dvärgarne räknas, om ock dessa i allmänhet tänktes vara mera godsinta.

Vi skola nu först följa de gamle nordboarne på deras fantastiska färder till trollens eller jättarnes och resarnes näjder i höga Norden »österut», se på nära håll dessas egendomliga gestalter och det vilda lif, de lefva.

Det Jotunhem, Jättehem, som i sagorna ofta nämnes, tänkte man sig beläget på de stora slätterna omkring Hvita hafvet och i synnerhet i trakten omkring Dvina.

Vi återgifva trenne berättelser, som alla skildra, huru nordmän begifvit sig till trollens riken och återvänt därifrån välbärgade, tack vare den hjälp, de haft af sin konungs lycka eller af trolldom eller af egen mandom eller helt enkelt af ödets på förhand gjorda bestämmelse om deras lifslängd.

Ett synnerligen både mänskligt och människovänligt väsen möter oss i de båda första berättelserna, nämligen resarnes konung, den fräjdade Gudmund på Gläsesvallarne.

I den första få vi därtill en liten inblick i de finska trollens lif: äfvenså få vi göra bekantskap med en jämtländsk dvärg, som gifver berättelsens hjälte förtrollade gåfvor.

Vi lyssna nu till

Sagan om Torsten den hushöge

I Gölardalen i Norge bodde en man, som hette Torsten. Han var modig, och han var hänsynslös mot en hvar, med hvilken han kom i beröring; och så reslig var han, att hans like ej fanns i landet, och knappast fanns det en dörr, hvarigenom han bekvämt kunde komma.

Också kallades han den hushöge, ty han tycktes i höjd öfvergå de flesta hus.

Han var Olof Tryggvasons hirdman och hölls af honom högt i ära. Ideligen använde konungen honom till de färder, som andra drogo sig för; och ej sällan var han för konungens räkning ute på handelsresor.

En gång låg Torsten hushöge med sitt skepp utanför Balagårdssida¹.

Som det ej var segelvind, gick han en morgon upp i land; och när solen stod högt i sydost, kom han till en öppen plats i en skog, där en fager kulle höjde sig. Därå satt en skallig gosse.

»Moder min», ropade han, »räck mig hitut min krumstaf och mina vantar, ty jag vill ut på ridt – det är nu fäst där nere i underjorden.»

Då susade en krumstaf ut ur högen, som om den varit en eldsvans. Han satte sig gränsle på stafven, drog på sig vantarne och red åstad, såsom barn pläga.

Därefter gick Torsten fram till högen och sade samma ord som pilten. Strax kastades ut både en staf och ett par vantar, och den frågan hördes:

»Hvem tager emot dessa?

»Bjalve, din son», svarade Torsten.

Sedan satte han sig gränsle på denna staf och red efter pilten, där denne galopperade fram.

Snart kommo de till en bred ström, hvare de störtade sig, och det var, som om de fore igenom rök. Till sist klarnade det för deras ögon, och de sågo strömmen glittra nedför klipphällar.

Framför sig såg Torsten en vidsträckt bygd och en stor borg. Dithän styrde de sin ridt, och de trädde in i en hall, som var besatt med folk.

Man satt till bords därinne, och blott af silfverkärl blef där drucket. Äljes glimmade allt som guld, och man drack endast vin.

Torsten märkte, att ingen förmådde se dem. Hans följeslagare sprang fram och åter längs borden och tog i en säck upp allt, som föll ned ifrån de ätande.

I högsätet sutto en konung och en drottning, och alla rundt omkring dem voro glada.

Om en stund såg Torsten en man träda in och hälsa konungen. Han sade sig vara sänd till honom från Indialand, från det fjäll där, som heter Lukanus, och från den underjordiske jarl, som där härskade.

Han bragte konungen en guldring, hvars like denne sade sig ej hafva skådat. Ringen bars kring i salen och betraktades, och alla rosade den.

Torsten såg där äfven en annan dyrbarhet, som han fann mycket värd att äga; det var den duk, som låg på konungens bord.

Den var smyckad med guldränder, och tolf de yppersta ädelstenar strålade därpå.

Då föll det Torsten in, att han nog kunde sätta sin lit till den lycka, som följde hans konung, Olof Tryggvason.

Och när han såg, att hallens herre ärnade draga den kostbara ringen på sin arm, sprang han fram och tog den ifrån honom, medan han med den andra handen ryckte till sig duken, så att all maten rullade i golfvet.

Därefter rusade han på dörren, men sin krumstaf glömde han kvar därinne.

Nu vardt ett rasande tumult. Männen hastade ut och satte efter Torsten. När han såg, att de kunde hinna upp honom, sade han:

»Om du är så god, konung Olof, som min förtröstan till dig är stor, så stå mig bi.»

Så rask blef han då i loppet, att de ej hunno upp honom, förr än han var nära den ström, hvarur han nyss kommit. Där stannade han, och sedan de slagit ring omkring honom, värjde han sig tappert, och han fällde till jorden en otalig mängd troll. Då kom hans kamrat fram till stället och återgaf honom den kvarglömda stafven; hvarpå de båda doko ned i strömmen och kommo tillbaka till samma kulle, hvarom vi förut talat.

Solen stod då i väster.

¹ Finska kusten mellan Helsingfors och Åbo.

Pilten, kastade genom en glugg in sin staf i kullen och därefter den säck, som han fyllt med föda från trollens hall. Och Torsten lämnade äfven sin staf ifrån sig.

Därefter lopp den skallige gossen in i högen; men Torsten stannade utanför vid gluggöppningen. Därinne såg han två kvinnor. Den ena väfde gudväf; den andra vaggade ett barn.

»Hvarför dröjer han, Bjalve, broder din?» frågade denna.

»Icke har han varit min följeslagare i dag», svarade pilten.

»Hvem har då farit på den andra krumstafven?»

»Det har Torsten den hushöge», återtog han, »konung Olofs hirdman. Han bragte oss i stor vända, ty nere i underjorden ryckte han till sig sådant, hvars make ej finnes i Norges land, och nära var, att vi fått vår bane. De jagade honom ända till uppstigningsplatsen; där gaf jag honom tillbaka hans kvarlämnade staf, och förvisso är han en tapper man, ty jag kunde ej räkna alla dem, han slog ihjäl.»

Och så stängdes högen.

Torsten gick tillbaka till sina män, och de seglade genast till Norge. Här fann han konung Olof österut i Viken och framlämnade till honom de tagna klenoderna; hvarefter han berättade allt om sin färd, hvilken man fann mycket märkelig.

Nästa vår gjorde Torsten åter sitt skepp segelfärdigt. Det var en snäcka med tjugofyra mans besättning. Han styrde ut i Östersjön och när han kom till Jämtland, lade han till i en hamn där och gick upp i land för att förströ sig.

Han kom till en öppen plats i en skog: där såg han en ansenlig sten, invid hvilken stod en förunderligt ful dvärg.

Denne utstötte de gräsligaste tjut. Hans mun var vriden ända upp till örat, och näsan låg ned öfver munnen.

»Hvarför låter du så där fänigt?» frågade Torsten.

»Förvåna dig icke, du gode man», svarade dvärgen; »ser du ej den stora örnen, som flyger där? Han hafver tagit min son; förvisst tror jag, att denna olycka är sänd af Oden, och jag rämnar af sorg, om jag mister mitt barn.»

Då sköt Torsten efter örnen, och skottet tog under dess vingar. Den stöp död ned, och han grep i luften det fallande dvärgbarnet och bar det fram till dess fader.

Denne blef innerligt glad och sade: »Dig hafver jag nu att belöna för det du skänkt mig både son och lif. Välj här, hvad dig lyster af silfver och guld!»

»Sörj först för din son,» sade Torsten; »jag är icke van att taga emot betalning, för det jag brukar mina krafter.»

»Icke desto mindre är jag dock skyldig att löna dig», återtog dvärgen; »visserligen torde min skjorta af fårull ej synas dig vara mycket värd, men aldrig skall du förtröttras i sinning, så länge du bär den närmast kroppen.»

Torsten klädde sig i skjortan, som genast passade honom godt, fastän den till och med syntes honom väl liten till dvärgen.

Denne tog äfven af sitt finger en silfverring, räckte den åt Torsten och bad honom förvara den väl: aldrig skulle penningar fattas honom, medan han ägde den ringen.

Sedan tog han en svart sten och gaf Torsten.

»Om du håller denna sten dold i din hand, så ser dig ingen. Mera äger jag icke, som kan vara dig till någon nytta, men här får du till sist en annan sten, hvarmed du kan bereda dig nöje.»

Han tog upp en ny sten ur sin pung, och med den följde en stålbrodd.

Denna sten var trekantig; den ena sidan var hvit, de både andra voro röda, och rundt om den drog sig en gul rand.

Dvärgen talade:

»Om du slår med brodden på stenen, där den är hvit, kommer en så väldig hagelskur, att ingen vågar vända sina ögon emot den; men vill du mildra skuren, så skall du slå på den gula randen – då kommer solsken, så att allt haglet till sist smälter.

Slår du åter på det röda, så far eld fram och glödande aska med sprakande gnistor, så att ingen vågar håller dit rikta sina ögon. Med brodden och stenen kan du ock råka allt hvad du vill, och stenen vänder tillbaka i din hand, så snart du kallar på den. Med flere gåfvor kan jag ej belöna dig för denna gång.»

Torsten tackade för skatterna och gick sedan till sina män. Och var denna utflykt bättre gjord än ogjord.

Strax därefter fingo de förlig vind och seglade österut. Då föll med ens tungt mörker öfver dem, så att de icke visste, hvar de seglade. En half månad varade denna synvilla.

Omsider blefvo de dock en afton varse land. Snart kastade de ankar och lågo där om natten. Om morgonen blef det godt väder med vackert solsken.

De hade kommit in i en lång fjord och rundtom sågo de skogar och fagra fjällsidor. Ingen ibland dem kände till detta land, och något lefvande väsen kunde de icke se, hvarken fyrfota djur eller fåglar.

Sedan de slagit upp sitt tält på land, sade Torsten:

»Jag vill kungöra för eder den plan, jag nu hafver: i sex dagar skolen I vänta mig här; jag ärnar undersöka detta land.»

Detta funno de vara ett stort företag, och de ville helst själfva fara med honom. Men Torsten ville gå ensam, och han fortsatte:

»Men kommer jag icke åter, innan sju solar gått öfver himlen, då skolen I segla hem och säga konung Olof, att det icke blifvit mig af ödet förunnadt att återvända.»

De gjorde honom följje upp till skogsbrynet. Där gick han ifrån dem, och de gingo tillbaka till skeppen.

Hela den dagen vandrade han kring i skogen men blef ej varse något märkligt. När det började kvällas, kom han fram till en bred väg, som han följde, tills det blef alldeles skumt. Då vek han af in i skogen och träffade där på en stor ek, som han klättrade upp i.

I dess krona var ett godt hvilorum, och där sof han om natten.

Men när morgonsolen lyste fram, hörde han ett väldigt dån och därtill människoröster. Han såg en flock män, två och tjugo till antalet, spränga fram på sina hästar.

Han förundrade sig öfver deras växt, ty så högresta män hade han aldrig förr skådat.

Så klädde han sig, och morgonen led, tills solen stod i sydost.

Då såg han tre andra välbeväpnade män rida fram på vägen, så resliga, att han ej håller sett deras likar förr.

Han, som red mellerst, satt i gullstickad dräkt på en hvit häst, men de två andra redo på grå hästar och lyste i röda skarlakansdräkter.

När de voro midtför eken, höll han, den förnämste, inne sin häst och sade:

»Det rör sig något lefvande däruppe i eken.»

Då klef Torsten ned och trädde fram till dem. Han hälsade dem, och de slogo upp ett ljudligt skratt. Och den reslige mannen yttrade:

»Sådana gestalter få vi här sällan se – hur lyder ditt namn? Hvarifrån är du?»

Torsten sade sitt namn och tillade, att han äfven plägade kallas den hushöge.

»Min släkt har jag i Norge; jag är konung Olofs hirdman.»

Den reslige mannen log och sade:

»Mycket har man ljugit om den kungahirdens ansenlighet, ifall den ej kan visa fram någon, som ter sig duktigare än du. Du tyckes mig hållre böra heta Husbarnet.»

»Låter du något följa med som namngåfva?» inföll Torsten.

Mannen tog en guldring af sitt finger och räckte den åt honom. Den vog tre ören.

»Hvad är ditt namn?» sporde Torsten, »af hvad stånd är du och till hvilket land har jag kommit?»

»Gudmund heter jag», svarade han, »och jag härskar öfver det land som kallas Gläsesvallarne; det är resarnes land. Jag är en kungason, och mina svenner heta Fullstark och Allstark. Men såg du inga män rida här förbi i morse?»

»Jo, två och tjugo redo här fram, och svag lät ej deras ridt.»

»Det var mina svenner», fortsatte Gudmund; »vårt naboland heter Jotunhem, hvaröfver konung Gerröd råder, och vi äro skattskyldiga under honom. Min fader hette Ulfluden den trygge men kallades Gudmund såsom alla de, hvilka härskade å Gläsesvallarne. En dag drog min fader till Gerröds gårdar för att lämna skatten i hans händer, men på den färden fick han sin bane. Nu hafver konung Gerröd sändt mig bud, att jag måtte komma till honom och dricka min faders arföf och taga emot de värdigheter, som denne innehafte. Dock äro vi ingalunda tillfreds med att tjäna dessa jättar.»

»Hvarför redo era män bort?» frågade Torsten.

»En bred å skiljer vårt land från Jotunhem. Den heter Hamra och är så strid och djup, att inga andra hästar än våra egna kunna vada öfver den. Ditåt styrde mina svenner ridten, och skola vi träffas i afton.»

»Nöjsamt skulle det vara att draga med eder», sade Torsten, »och se, hvad som vidare kan hända.»

»Om detta passar sig, vet jag icke», svarade Gudmund, »ty du är väl en kristen man.»

»Nog skall jag ändock reda mig», återtog Torsten.

»Ja, något ondt vill jag ej att du skall lida för min skull», återtog Gudmund; »men om din konung Olof vill gifva dig sin lycka med på färden, är jag förvissad om att du kan fara den.»

»Sin lycka gifver han mig», försäkrade Torsten, hvarefter Gudmund bad honom sitta upp bakom sig på hästen.

Sedan bar det af bort till ån. Vid dess strand stod ett hus, hvare de bytte om kläder. De klädde både sig och hästarne.

Dessa nya kläder voro af sådan art, att vatten ej fäste på dem. Och vattnet i ån var så kallt, att det strax gaf kallbrand, om man blott fuktades en smula däraf.

Därpå redo de öfver ån, och hästarne vadade kraftigt fram. Men plötsligt snafvade Gudmunds, så att vattnet stänkte upp på Torstens tå, och genast fick den kallbrand.

När man kommit upp ur ån, högg Torsten den skadade tån af sig; och man förundrade sig högeligen öfver hans manlighet. Och medan de fortsatte ridten, sade han dem, att de vid framkomsten ej behöfde gömma undan honom; »ty jag kan med trolldomsmedel ställa så till, att ingen ser mig.»

Detta tyckte Gudmund vara en god konst.

När de kommo fram till borgen, trädde alla hans förut nämde svenner emot honom, och då dessa fingo se Torsten den hushöge, gån de upp ett gapskratt. Då gjorde han sig osynlig med dvärgens sten, men Gudmund sade dem, hvem han var, samt befallte dem att ej drifva något gyckel med detta människobarn. Därefter redo de tillsammans in i borgen, där de hörde allsköns strängospel ljuda.

Kung Gerröd kom ut emot dem och hälsade dem vänligt, och män kommo fram, som togo deras hästar och ledde dem till stallet.

Gudmund ledsagades till konungens sal, där det skönaste gästbud strax tog sin början, och männen voro stojande glada.

Till sist lade konung Gerröd en purpurkappa öfver Gudmunds axlar och gaf honom konungsnamn, grep därpå hornet och drack honom till. Gudmund tog mot det och tackade, hvarefter han steg upp på bänken midt emot konungens högsäte och gaf det löftet, att han ej skulle tjäna eller lyda någon annan konung, så länge Gerröd lefde.

På en af bänkarne satt emellertid en man vid namn Jökul, som började känna sig afundsjuk för den heder, som visades Gudmund, och han tog en benknota och slungade den hän mot dennes flock. Det såg den osynlige Torsten, och han grep knotan i luften och sände den tillbaks, så att den slog på näsan en man, som hette Gust; näsbenet bräcktes, alla tänderna röko af honom, och han föll i vanmakt.

Då vardt konung Gerröd vred, och han sporde, hvem det var, som hifvade oxben öfver hans bord.

»Nu skall det pröfvas», ropade han, »hvem som är bäst i bollkastning.»

Han kallade till sig två män, Drött och Hösne.

»Gån och hämta hitin min guldboll», sade han.

De kommo tillbaka med ett sälhufvud, som vägde hundra pund, och hvarifrån det glödde och gnistrade som från en ässja; och fettet droppade ned för dess kinder som brinnande beck.

»Tagen den bollen», skrek Gerröd, »och smällen till hvarandra därmed! Enhvar, som släpper den ur händerna, skall draga fredlös härifrån samt vara förlustig sin egendom. Men enhvar, som ej ens djärfves att gripa den, skall heta niding.»

Drött kastade först bollen till Gudmunds sven Fullstark, som tog emot den med ena handen. Torsten såg emellertid, att kraft fattades honom, hvarför han sprang in under bollen och halp honom att drifva den bort till Agde jarls följeslagare Froste. Denne Agde jarl hade sin plats bredvid Gudmund. Han härskade öfver häradet Grunder, som är beläget mellan Resaland och Jotunhem. Sitt residens hade han i Gnipalund. Han var mycket trollkunnig. Nu tog hans man Froste emot bollen med fast tag, men så nära kom den dock hans ansikte, att kindbenet bräcktes.

Snabbt slungade han den bort till Gudmunds andre sven Allstark, som tog emot den med båda händer, och nära var det, att han därvid segnat till golfvet. Men Torsten sprang till och stödde honom, hvarpå han lät sälhufvudet flyga till Agde jarl själf. Äfven han grep det med bägge händer, men det rinnande fettets kom att droppa ned i hans skägg, så att detta med ens stod i ljus låga.

Hastigt gjorde han sig af med tingesten, som nu flög till hans granne, konung Gudmund, hvilken genast skickade den till konung Gerröd. Men denne vek undan, så att den i stället träffade hans män Drött och Hösne och gaf dem båda döden.

Sedan dansade den genom en glasglugg ut i det dike, som var gräfdt ikring borgen. Och därifrån sprang upp flammande eld.

Då slutade man detta nöje och började dricka.

När Gudmund och hans män gingo att sofva, tackade de Torsten, för det han gifvit sådan hjälp, att ingen olycka drabbat dem; men Torsten genmälte, att det kraftproftet varit tämligen lindrigt.

»Hvarmed skola vi männe i morgon förlusta oss?» sporde han.

»Brottningskamp skall konung Gerröd låta anställa», sade Gudmund; »och hans män skola taga hämd; men vår styrka är tyvärr icke att jämföra med deras.»

»Min konungs lycka skall stå oss bi», återtog Torsten.

Nästa morgon gick enhvar ut att roa sig, bäst han kunde, medan matsvennerna dukade bordet.

Sedan sporde konung Gerröd, om kämparne kände lust att brottas.

Hans befallningar ville de lyda, svarades det.

Därpå klädde de af sig och togo hetsiga nappatag med hvarandra. Och Torsten tyckte sig aldrig tillförene hafva sett sådana grepp. Allt skalf, när de föllo i tiljorna.

Då trädde Agde jarls följeslagare Froste fram på golfvet och sade:

»Hvem ärnar gå emot mig?»

»Det blir väl någon, som det gör», utbrast Fullstark, Gudmunds man.

Strax höggo de tag i hvarandra; det vardt en häftig brottning, och Froste var den starkaste. Han lyfte Fullstark upp på sitt bröst, i det han böjde sig långt tillbaka: men då satte den osynlige Torsten sin fot i hans knäveck, så att han stupade baklänges, och Fullstark föll ofvanpå honom. Hans nacke och hans armbåge krossades. Därpå reste han sig upp med möda och sade:

»Icke ären I ensamme om munterheten här – hvarför stinker det så ur eder flock?»

»Ifrån munnen räknadt, har näsan ej långt att lukta», svarade Fullstark.

Sedan reste sig Jökul från bänken, och Allstark trädde fram emot honom.

I fräsande raseri drabbade de tillsammans, men Jökul hade öfvertaget. Han ledde emellertid brottningen bort mot den bänk, där Torsten satt, så att denne fick ett fast tag i Allstark, och Jökul

sökte sedan förgäfves att draga honom ifrån bänken. Så häftigt drog han, att han kom att stiga med fötterna ned i salsgolfvet ända upp till anklarne.

Men då stötte Torsten den andre ifrån sig, så att Jökul föll baklänges och fötterna gingo ur led.

Då gick Allstark hän och satte sig på bänken, men Jökul reste sig långsamt och sade:

»Icke se vi alla dem, som sitta härinne på bänkarne.»

Kung Gerröd sporde nu sin gäst Gudmund, om ej också han ville gifva sig i leken. Då denne sade sig ej hafva något däremot, befallte Gerröd jarlen Agde att taga hämd för sina män.

Jarlen genmälte, att han vissligen för länge sedan upphört med all brottning, men han ville dock lyda konungen.

Därpå togo de båda kämparne af sig kläderna, och aldrig hade Torsten förr sett en så trollvulen buk som på jarl Agde – den var blå som stål.

Gudmund gick emot honom, och var han hvit i skinnet.

Strax ilsknade jarlen till, och han satte näfvarne så hårdt i Gudmunds sidor, att magen buktade sig ned på benen, och bägge tumlade de vildt om i hallen, tills de kommo hän till Torstens plats.

I detsamma kastade denne sig framför jarlens fötter, så att han snafvade och slog näsan i golfvet. Den brast, och fyra tänder rämnade äfven.

Då jarlen reste sig upp, sade han:

»Tungt faller gammalt folk, men tyngst, när två gå emot en.»

Sedan de åter klädt sig, satte de sig alla samman med konung Gerröd till bords, och jarl Agde och hans män ordade lifligt om, att motkämparne begagnat sig af någon list; »ty», sade han, »jag känner alltid sådan hetta, när jag kommer i deras flock.»

»Låtom oss bida vår tid», sade konung Gerröd; »måhända den uppenbarar sig till sist, som kan gifva oss besked härom.»

Därpå fortsatte man att dricka; och tvänne nya horn blefvo inburna i salen. Dessa ägdes af Agde jarl; de voro väldiga och kallades Hvitingarne. Två alnar mätte de i höjd, och de voro gullbeslagna.

Konungen lät dessa horn gå längs hvar sin bänk. Och skulle enhvar dricka ut dem i ett drag. Den, som ej orkade detta, hade att till munskänken betala ett öre i silfver.

Glad drack man sedan, så länge dagen räckte, och när aftonen kom, gick man till hvila.

Gudmund tackade då sin vän Torsten för det bistånd, han ånyo lämnat, och på hans fråga, när ett slut kunde väntas på detta gästabud, lydde svaret:

»I morgon skola mina män rida sin väg; och jag vet, att konungen nu låter göra stora anstalter för morgondagen. In skall han låta bära det väldiga horn, som kallas Grim hin gode, en ypperlig klenod, full af trolldom och smyckad med guld. Ett manshufvud med hår och hull sitter på dess spets, och det äger talande tunga. Det förutsäger ännu icke timade händelser, och det vet, när ofrid kan väntas. Och varder det vår bane, ifall konungen af Grim får veta, att en kristen man dväljes ibland oss.»

Torsten försäkrade, att Grim ej skulle komma att säga mera än hvad konung Olof tillät.

»Men konung Gerröd tror jag vara nära döden», sade han, »och är det allt bäst, att I hädanefter följn mina råd. I morgon ärnar jag visa upp mig för honom.»

Detta funno de vara ett farligt tilltag.

»Nej», sade han, »Gerröd vill eder död – hvad har du mera att förkunna om Grim hin gode?»

»Om det hornet är att berätta», svarade Gudmund, »att en medelstor man kan stå rak under dess svängning. I mynningen är det en alen bredt; och är den, som dricker mynningen klar, den största dryckeskämpen. Dock förmår konungen själf tömma hela hornet i ett enda drag.»

»I morgon skall du», återtog Torsten, »fara i min skjorta, ty då mäktar ingen olycka nå dig, skulle ock gift gömma sig i hornets dryck. Kronan skall du taga af ditt hufvud och räcka henne till Grim hin gode. Sedan hviske du honom i örat, att du ärnar visa honom vida större heder än Gerröd, och därefter skall du låtsa, som om du drucke. Etter lurar i hornet, och därför skall du låta drycken glida ned i skjortan, som du hafver närmast dig. Då skall ingen skada ske dig, och när till sist dryckeslaget brytes, skall du genast låta dina män rida sin kos.»

Gudmund lofvade att lyda dessa råd.

»Dör konung Gerröd», sade han, »så äger jag hela Jotunhem; men får han behålla lifvet, så varder det vår bane.»

Därpå insomnade han.

Nästa morgon voro de tidigt uppe. Konung Gerröd infann sig hos dem och bad dem tömma en afskedsbägare.

Snart satt man åter i konungens hall och drack ur hornen Hvitingarne. Man drack Tors och Odens skål.

Under toner från hvarjehanda strängaspel inbars därefter Grim hin gode af tvänne män, som voro till växten något mindre än Torsten.

Alla reste sig upp och föllo på knä för Grim.

»Tag emot Grim hin gode», ropade kung Gerröd bort till Gudmund; »det är din egen välgångsskål, du skall dricka!»

Då gick Gudmund hän till Grim, tog af sig guldkronan, satte den på hans hufvud och hviskade honom i örat de ord, som Torsten sagt.

Sedan låtsade han dricka, och drycken lät han rinna ned i skjortan – det fanns etter i den. Han drack Gerröd till och fäste därefter en kyss på hornets spets, men då vred sig Grim leende ifrån honom.

Nu tog kung Gerröd emot det åter fulla hornet, och han bad Grim komma med lycka samt kungöra, huruvida någon fara vore i annalkande; »ty ofta», sade han, »har jag sett dig hafva bättre uppsyn».

Han tog af sig ett guldsmycke och gaf det åt den tigande Grim. Därefter drack han jarl Agde till; och det såg ut, som om en brottsjö rullade mot ett skär, då drycken vällde genom hans hals.

Han tömde hornet.

Då riste Grim på hufvudet och bars sedan bort till Agde jarl. Först bad denne om miskund, men han drack dock ut hornet i tre omgångar; hvarpå han lämnade det till munskänken.

»Så där slöas enhvar, som åldras», sade Grim.

Sedan vardt hornet åter fylldt. Och nu skulle Fullstark och Jökul tömma det. Då den förre druckit, grep Jökul hornet, såg ned däri och tyckte det vara tarfligt drucket. Därefter slog han till Fullstark med hornet, men denne satte ögonblickligen sin knytnäve i hans näsa, så att den krossades och tänderna röko ur munnen.

Då vardt åter ett vildt oväsen. Men Gerröd befallte, att man ej finge göra ett stort rykte af, att man skilts åt så där ovänligt; hvarpå båda slagskämparne strax förliktes; och Grim hin gode bars ur salen.

En stund därefter kom en man gående in i hallen. Alla förundrade sig öfver hans litenhet.

Det var Torsten den hushöge.

Han gick fram till konung Gudmund och anmälte, att hästarne voro sadlade. Kung Gerröd sporde, hvad det där var för ett barn, och Gudmund svarade:

»Det är en liten sven, som Oden sändt mig – en härlig klenod. Han kan åtskilliga lekar, och finnen I honom användbar, så vill jag skänka er honom.»

»Han ser ovanligt dugande ut», sade kung Gerröd; »och vill jag gärna se prof på hans händighet – lek nu någon liten lek för mig!»

Då tog Torsten sin sten och knackade med stålbrodden, där det var hvitt, och genast kom en hagelskur så strid, att ingen vågade vända ögonen emot den, och så mycket hagel hopade sig i hallen, att det nådde folket upp till anklarne.

Konung Gerröd skrattade godt åt denna lek.

Sedan knackade Torsten på stenen, där den var gul, och det kom solsken, så varmt, att allt haglet smälte inom kort. Därpå fylldes salen med ljuflig vällukt, och konung Gerröd förklarade Torsten vara en sanskyldig konstnär.

Ännu en lek hade han kvar, sade han; den kallades svängleken.

Äfven den ville Gerröd gärna se.

Torsten ställde sig midt på hallens golf och knackade på stenen, där den var röd, och ut slogo gnistor.

Sedan ilade han utmed bänkarne, rundt om i hallen, och gnistorna yrde ikring med växande fart, så att alla därinne måste hålla för sina ögon.

Men kung Gerröd skrattade godt.

Och elden tog till att ökas, så att alla de andra tyckte det vara väl starkt. Då drog Gudmund sig hastigt ur hallen, såsom Torsten redan rådt honom.

»Viljen I hafva leken ännu ystrare?» ropade Torsten.

»Ja, låt se, sven», svarade Gerröd.

Då slog Torsten ännu hårdare på stenen, så att gnistor hveno kung Gerröd i ögonen.

Därefter skyndade Torsten ned till dörren, vände sig där om och dref sten och stålbrodd in i hvar sitt öga på Gerröd.

Denne segnade död ned på golfvet, och Torsten ilade ut.

Där satt Gudmund redan till häst, och Torsten bad honom genast rida i väg; »ty här är icke platsen för försagdt folk», sade han.

De sprängde åstad fram mot ån. Stenen och stålbrodden hade redan återkommit till Torsten, och denne berättade konung Gerröds död.

De redo sedan öfver ån och hän till det ställe i skogen, där de första gången träffats.

»Här måste vi skiljas», sade Torsten, »ty mitt folk menar nog, att det nu är tid för mig att vända tillbaka.»

»Nej, far hållre hem med mig», bad Gudmund, »jag skall löna dig för godt följ.»

»En annan gång vill jag mottaga din bjudning», svarade Torsten; »men själf skall du nu med en mäktig skara kämpar draga till Gerröds gårdar, ty landet är i edert våld.»

»Så vill jag låta dig råda», återtog konung Gudmund; »min hälsning skall du bringa konung Olof.»

Därpå framtog han ett gullkärl, ett silfverfat och ett tjugo alnar långt handkläde, hvare guld var inväfdt.

Han bad Torsten lämna konungen dessa gåfvor och snart återkomma.

Sedan skildes de med mycken kärlek.

Nu fick Torsten se Agde jarl, där denne kom ridande med ursinnig hast. Han red efter honom, och till sist närmade de sig en ansenlig gård, hvilken tillhörde Agde.

Grindledet förde till en frukträdgård, och där inne stod en jungfru. Det var Agdes dotter Gudrun, högest och skön. Hon hälsade sin fader och sporde efter tidender.

»På tidender är det ingen brist», sade han; »konung Gerröd är död, och hafver Gudmund svikit oss alla. Han har haft en kristen man dold i sin flock, Torsten den hushöge, hvilken öst eld i ögonen på oss. Nu skall jag dräpa hans män.»

Han kastade hornen Hvitingarne till marken och sprang till skogs, som om han vore galen.

Därpå gick Torsten fram till Gudrun. Hon hälsade honom och frågade, hvad han hette; och han sade sig heta Torsten Husbarnet, konung Olofs hirdman.

»Stor månde den störste vara, där du är barnet», sade hon.

»Vill du fara hem med mig», sporde Torsten, »och sedan taga emot den nya tron?»

»Från ringa glädje har jag här att skiljas», svarade hon; »ty min moder är död; hon var dotter till Ottar jarl i Holmgård, och var hon i skaplynnet mycket olik min fader, ty han är till sitt väsen ett troll. Nu ser jag, att han ej har långt igen att lefva, och därför vill jag gärna följa dig. Dock skall du lofva att åter ledsaga mig hit.»

Hon tog samman sina egodelar, och Torsten tog i förvar hornen Hvitingarne, hvarpå de vandrade framåt genom skogen.

Där fingo de se jarl Agde fara vrålände omkring med händerna för sina ögon.

Det hade nämligen hänt sig så, att när Agde fäste sina ögon på Torstens folk, for en sådan värk i dem, att han intet kunde se.

Just som solen höll på att gå ned, nådde Torsten och mön ned till skeppen. Hans män voro då segelfärdiga, och de blefvo glada, när de sågo honom.

Han steg ombord med kvinnan; de styrde till hafs och landade omsider vid Norges kust.

Vid jultiden drog Torsten till konung Olof, som då vistades i Trondhjem, och öfverlämnade till honom de dyrbarheter, som konung Gudmund skänkt, samt hornen Hvitingarne och många andra klenoder.

Han förtalde konungen sina äfventyr och visade honom mön Gudrun, och konungen tackade för gåfvorna, och alla rosade Torstens manhaftighet samt funno hvad som hänt honom mycket märkligt.

Sedan lät konungen döpa Gudrun och undervisa henne i den nya tron.

Torsten lekte där om julen sin svänglek, och alla hade stort nöje däraf.

Hvitingarne tömde man till Guds och de dödas åminnelse, och om hvarje horn voro två man. Men det gullkärl, som Gudmund tillsändt konung Olof, förmådde ingen dricka i botten mer än Torsten Husbarnet. Handklädet brann icke, när man kastade det i elden – det utkom därur renare än förr.

Sedan omtalade Torsten för konungen, att han önskade hålla bröllop med Gudrun, och kung Olof gaf sitt samtycke. Det blef ett präktigt gille.

Första natten, när brudparet kommit i bädd och förhänget fällts ned, brast en bräda lös i väggen. Det var Agde jarl, som kom för att dräpa Torsten; men emot honom slog en så stark hetta, att han ej vågade sig in i kammaren utan drog sig tillbaka.

Och i detsamma kom konung Olof och slog honom i hufvudet med en guldsirad yxa, så att han försvann ned i jorden.

Konungen höll sedan vakt där om natten; och när morgonen grydde, voro de bägge hornen Hvitingarne borta.

Torsten stannade öfver vintern hos konungen, och han och Gudrun höllo mycket af hvarandra.

Om våren bad han om orlof att åter få segla österut för att där råka konung Gudmund. Det fick han, och därtill bad kung Olof honom, att han måtte hålla sin tro oryggligt; »följ mera din egen vilja än deras där österut», sade han.

De skildes åt i kärlek, och alla uppstämde böner för Torsten, ty han hade numera blifvit vänsäll.

Efter en god färd kom han till Gläsesvallarne; och Gudmund tog emot honom med öppen famn.

»Hvad har du sport ifrån Gerröds gårdar?» frågade Torsten.

»Jag drog själf dit», svarade han; »och de lämnade strax landet i mitt våld. Däröfver härskar nu Hedrek Ulfhamn, min son.»

»Hvar är Agde jarl?» frågade Torsten.

»Han lät resa sig en hög, så snart I farit eder väg; och in i den gick han med stora rikedomar. Men hans män Jökul och Froste drunknade i ån Hamra den gången de redo från konung Gerröds gästabud. Äfven öfver Agde jarls land, häradet Grunder, härskar jag nu.»

»För mig», återtog Torsten, »ligger det stor vikt uppå, om du vill dela med dig något af allt ditt välde, ty Gudrun synes mig böra äga arf efter sin fader jarlen.»

»Rätt så, ifall du vill blifva min man», svarade Gudmund.

»Ja, men då får du icke lasta min tro.»

»Nej, det skall jag icke», slöt Gudmund.

Sedan begåfvo de sig tillsammans till Grunder, och Torsten lade under sig häradet.

Han byggde sig sedan en ny gård i Gnipalund, ty Agde jarl hade gått igen och ödelagt den gamla gården.

Torsten vardt en stor höfding, och Gudrun födde honom snart ett svenbarn.

Emellertid vardt han ständigt oroad af den spökande jarlen. En natt fick Torsten se, hur denne vandrade utanför gårdsledet, men han vågade sig icke in, ty kors var satt ofvanför hvarje dörr.

Då smög Torsten sig bort till hans hög, som stod öppen. Han trädde in och tog hornen Hvitingarne, som han såg ligga där. I detsamma återkom jarlen, men Torsten skyndade ut förbi honom och satte kors öfver högens öppning. Därpå slöt den sig igen, och aldrig har man sedermera sport något om Agde jarl.

Nästa sommar vände Torsten tillbaka till Norge och hade då åter med sig de båda hornen till konungen.

Snart fick han emellertid nytt orlof att draga österut, till sina egendomar där; och konung Olof befallte honom åter att väl hålla sin kristna tro.

Sedan hafva vi icke hört något berättas om Torsten.

Men när konung Olof i slaget vid Svoldern försvann från sitt skepp Ormen länge, blefvo äfven hornen borta.

Här sluta vi berättelsen om Torsten den hushöge.

Konung Gudmunds tycke för människorna framträder äfven i den lilla

Sagan om Helge Toresson

En sommar var den norske härsesonen Helge Toresson tillsammans med sin broder Torsten Hadd på en handelsfärd norrut i Finnmarken, där de sålde smör och fläsk åt finnerne.

Färden gick förträffligt, och när sommarn närmade sig sitt slut, vände de hemåt och kommo så en dag med sina skepp till det näs, som hette Vimund och där det fanns god skog.

Här gingo de i land och togo en del masurträ.

Helge kom då att vandra något längre in i skogen än de andra. Med ens föll ett stort mörker öfver näjden, så att han ej kunde finna vägen till sina skepp, och han varnade tolf kvinnor, som kommo ridande fram ur skogen.

Alla sutto de på röda hästar och buro röda dräkter, och deras betsel och sadlar glimmade som af guld.

En af dem var öfverlägsen i fägring, och hon, den ståtligaste, betjänades af de andra.

De stego af hästarne och läto dem beta i gräset. Sedan slogo de upp ett vackert tält. Det var prydt med strimmor af skiftande färg, och guld var inväfdt däri. De snidade hufvud, som sköto upp däröfver, voro förgyllda; äfven stängen, som reste sig i dess midt, sken af guld och bar en diger guldknapp.

När kvinnorna rest upp tältet, satte de fram bord därinne, och hvarjehanda förtäring vankades. Till sist tvådde de sina händer, och både vattenkannan och fatet voro af glänsande silfver.

Helge Toresson stod där strax invid och betraktade alltsamman.

Då vände sig den ståtligaste kvinnan till honom och sade:

»Kom hit, Helge, och få dig dryck och mat här hos oss.»

Han gick då till dem och fann, att drycken var fin, maten likaså, och kärnen voro vackra.

Då borden blifvit borttagna, redde man till hvilolägren, som voro mycket praktfullare än människors sängar.

Den fagra kvinnan sporde då Helge, om han ville hvila ensam eller bredvid henne; han frågade, hvad hon hette.

»Jag heter Ingeborg», svarade hon, »och är dotter af konung Gudmund å Gläsesvallarne.»

»Då vill jag ligga när dig», sade han.

I tre nätter voro de tillsammans. När de efter den sista stego upp och klädde sig, blef det skinande klart väder, och Ingeborg yttrade:

»Nu skola vi skiljas. Här får du två skrin; det ena är fullt af silfver, det andra af guld. Dem vill jag gifva dig, men nämn för ingen människa, hvarifrån de stamma.»

Kvinnorna redo bort samma väg, de kommit, och Helge vände åter till sitt skepp. Hans följeslagare hälsade honom med glädje och frågade, hvar han dvalts så länge, men han ville icke säga dem det.

Mycket gods hade de sedan med sig hem, och ifrigt sporde man Helge, hvarifrån allt det silfver och guld kommit, som han hade i skrinen. Men han ville icke säga det.

Så led tiden fram till jul.

En natt blef det ett underligt svårt väder; och brodern Torsten sade till Helge:

»Vi skola stå upp och se om vårt skepp.»

De gjorde så och funno skeppet fast vid sitt ankartåg.

Det låg där lugnt med sina drakhufvud på fram- och bakstam och med sidorna målade fagert ofvan sjö. Till denna dess utstyrsel hade Helge användt en del af de skatter, han fått af konung Gudmunds dotter, men det öfriga hade han låst ned i den ena drakens hals.

Då fingo de med ens höra ett väldigt dån, och två män susade fram på frustande hästar och togo Helge bort med sig. Men brodern Torsten kunde icke se, hvart han tog vägen.

Strax därefter stillnade vädret.

Torsten gick hem till fadren och förtalde honom denna stora, underbara händelse. Och genast begaf han, Tore, sig till konung Olof och bad honom göra sig underkunnig om, hvar sonen hamnat.

Konungen lofvade att göra sitt bästa, fastän det tycktes honom ovisst, om han kunde blifva ung Helge till någon hjälp.

Det led fram till jul nästa år; och konung Olof uppehöll sig denna vinter på Alrekstad. Så hände det sig åttonde dag jul om kvällen, att tre främmande män stego in i hans hall. De trädde fram till honom, där han satt vid bordet, hälsade honom höfligt och fingo en vänlig hälsning tillbaka.

Det var Helge, som kommit, men hans två följeslagare kände man ej.

Konung Olof sporde dem efter deras namn, och båda sade sig heta Grim.

»Vi äro sända hit till eder», sade de, »af konung Gudmund på Gläsesvallarne. Han skickar eder sin hälsning och därtill tvänne horn.»

Konungen tog emot hornen, som voro ett par ypperliga, guldbeslagna klenoder.

»Konung Gudmund», fortsatte de båda följeslagarne, »ber eder, herre, att I måtten vara hans vän, och fäster han sig mera vid eder mening än vid alla andra konungars.»

Härpå svarade konung Olof intet, utan lät han blott visa dem bort till deras platser. Sedan lät han fylla de mottagna hornen med god dryck, och han lät biskopen signa den.

Hornen buros bort till de båda sändemännen, på det att de först måtte dricka ur dem; men strax märkte de, att biskopen läst öfver drycken.

De reste sig upp, och stort blef stojet i hallen.

Drycken stöpte de ur hornen ned på golfvet; ljusen släcktes, och ett hiskligt brak hördes.

Då bad konungen Gud se i nåd till dem alla därinne, och han befällte sina män att stå upp och häjda allt detta oväsen.

Så tändes ljusen igen, och Helge och hans båda följeslagare voro försvunna; men man såg tre män ligga dräpta på golfvet och bredvid dem de båda hornen.

»Ett stort under hafver timat», sade konungen, »och bäst vore, att dylika blefve sällsynta. Konung Gudmund är mycket trollkunnig. Den man, som kommit i hans våld, hafver råkat illa ut, och ovisst är, om något kan göras för honom.»

Därefter lät konungen hornen tagas i förvar. Man drack ur dem och befann sig väl däraf.

Den bärgsklyfta ofvanom Alrekstad, hvarigenom konung Gudmunds män foro sin kos med Helge, blef kallad Grimsklyftan, och det är ej rådligt för någon att draga där fram.

Året gick, och åter kom en åttonde dag jul.

Då konungen var med sin hird i kyrkan och där åhörde mässan, trädde med ens tre män fram till kyrkdörren, de två ropade in:

»Här bringa vi dig Helge, konung, och den stund vet ingen, när du sedan släpper honom ifrån dig!»

Därpå försvunno de; och den tredje mannen stod ensam kvar.

Strax kände man igen Helge, och man blef varse, att han var blind.

Konung Olof sporde honom, huru allt hängde tillsammans, hvar han vistats denna långa tid.

Och han berättade först, hur han fann kvinnorna i skogen, och sedan, hur de bäge Grimarne frammanat ovädret för honom och hans broder, när dessa tänkte bärga skeppet, och hur de därefter tagit honom med sig hän till konung Gudmund på Gläsesvallarne samt sålunda bragt honom åter till dottern Ingeborg.

»Hur trufdes du hos Gudmund?» frågade konungen vidare.

»Förträffligt», svarade han; »ingenstädes har jag funnit mig bättre.»

Konung Olof sporde sedan om Gudmunds lefverne och hans sätt att skicka sig samt huru stort följande han hade.

Helge berömde kung Gudmund mycket och tillade, att hans män voro så många, att han ej förmått räkna dem.

»Hvi foren I, alla tre, så hastigt ifrån oss förra vintern?» frågade Olof.

»För era böners skull till Gud släppte Gudmund mig ifrån sig, och han sände de båda Grimarne med mig till eder, på det att I måtten få veta, hvad det blifvit af mig. Men därför jagade vi den gången så hastigt bort ifrån eder, att det var emot Grimarnes natur att dricka den dryck, I låtit signa. De blefvo rasande, enär de sågo sig öfvervunna, och sedan dräpte de era män. Eder visade konung Gudmund i allt fall sin aktning, då han sände eder hornen, och var det hans tanke, att I därefter ej skulle så ifrigt fråga efter mig.»

»Hvarför har du nu åter lämnat kung Gudmunds hof?»

»Därtill är hans dotter Ingeborg skuld; hon kunde icke hvila när mig utan anfåktelser, när jag hvarje natt låg vaken. Och mäst därför drog jag mina färde. Dessutom ville kung Gudmund ej trotsa eder längre, herre, när han fick spörja, huru gärna I villen hafva mig hit. Men om kung Gudmunds egen höghet och om allt hans storslagna väsen kan jag icke i få ord yttra mig – lika litet som om hans stora följande.»

»Hvi är du blind?» frågade konungen.

»Jo», svarade han, »vid mitt afsked ref Ingeborg ut mina båda ögon, förklarande, att Norges kvinnor ej längre skulle af mig hafva någon glädje.»

Därefter sändes bud efter Helges fader, och denne tackade konungen mycket, för det sonen återkommit ur trollens händer.

Helge stannade hos konung Olof, hvilken sedan äfven hade med sig hornen Grim i slaget vid Svoldern.

Äfven de försvunno – liksom Hvitingarne – från skeppet Ormen länge, när konungen sprang öfver bord; och har ingen sett dem sedan.

I berättelsen om

Orvar Odds sagolika färder till Finnmarken och till det mystiska, redan omnämnda Resaland

få vi bevittna mycken trolldom.

Vi få se det senare landets innebyggare, dess resar eller troll hålla rådpågning utomhus eller sitta ikring sin eld hemma i klippboningen.

Om deras utseende få vi här äfven ett rätt godt besked. —

När den välbekante norske kämpan Orvar Odd stod i begrepp att lämna sin fädernegård å ön Hrafnista för att tillsammans med sin broder Gudmund draga upp till Finnmarken och därifrån vidare ut på äfventyr, vände sig deras fader Grim till Odd och sade:

»Här ser du tre klenoder, frände, som jag vill gifva dig. Det är tre pilar. De bära namn och heta Flög, Rämisa och Fifva. Jag tog dem en gång från finnekonungen Guse. Af sig själfva flyga de tillbaka till strängen, och allt, som de sändas emot, träffa de.»

Odd tog emot Gusepilarna och granskade dem. Han fann dem förträffliga, ty spetsarne voro fästa till skaften med gyllene band.

»Många goda gåfvor har jag mottagit», sade han, »men inga, som synts mig jämgoda med dessa. Haf stor tack, fader!»

Då bröderna kommo norr ut till Finnmarken, funno de uppe i land en mängd jordhyddor; och dit begaf sig Gudmund en morgon med sitt folk.

De sprungo in i hyddorna och rånade kvinnorna, ty männen voro borta.

Kvinnorna blefvo utom sig af förskräckelse och ropade vildt.

När Gudmund och hans män om kvällen kommo tillbaka till skeppen, frågade Odd:

»Hafven I varit i land i dag, Gudmund?»

»Ja», svarade denne, »och där tycktes mig vara mycket nöjsamt. I morgon skall du göra oss följä dit.»

»Nej, det vill jag icke», svarade Odd, »ty ingen heder vinnes af att råna kvinnor, och skola de nog vedergälla eder det omak, I dem gjort. Strax i morgon vill jag fara härifrån.»

Efter en längre äfventyrlig färd till Bjarmaland², kommo de tillbaks till Finnmarken och lade till vid samma plats, där de nyss varit.

Som de lågo där om natten, fingo de höra ett väldigt brak, och som de ordade om, hvad detta månåde betyda, kom en ny och vida värre skräll, och så snart denna tystnat, kom en tredje, som var ännu våldsammare.

»Hvad tror du, broder Odd», sporde Gudmund, »att detta kommer sig af?»

»Jag har hört sägas», svarade han, »att när två väder samtidigt gå i luften och susa emot hvarandra, uppstå häftiga skrällar. Nu måste vi rusta oss, som om svår storm vore att vänta. Det är finnarne, som rifva sådan väderlek upp åt eder, för det I plundraden dem.»

Sedan gjorde de sig, enligt Odds föreskrifter, så segeldugliga som möjligt.

De drogo upp sina ankare, och nästan i samma ögonblick bröt ovädret löst.

Det var så kraftigt, att det genast dref dem bort från land, och det var dem icke möjligt att använda roder. De kunde ej annat än länsa undan, och alla, som kunde komma till, öste.

Så voro de i tjugo dygn oafbrutet i drift.

Till sist kallade Odd på sin broder Gudmund och bad honom kasta allt det byte, de rånat från finnarne, öfver bord, »ty förr sluta vi icke vårt kringtumlande», sade han.

»Men hvad gagn skola de hafva af allt det, jag kastar öfver bord?», invände Gudmund.

»Låt du dem själfva sörja för det!» sade Odd.

De togo då fram allt det byte, de tagit från finnarnes kvinnor, och vrok det i hafvet, men så snart alla sakerna kommit öfver bord, drefvo de först framåt längs den ena skeppssidan och sedan tillbaka längs den andra, tills de alla samlats till ett enda bylte.

Därpå flög detta med rasande fart rakt emot ovädret och försvann ur deras åsyn.

Samma dag detta skedde, skingrade sig dimman och sjön stillnade, och en kort stund härefter fingo de land i sikte.

² Landet vid södra och östra stranden af Hvita hafvet.

Alla undrade de, hvad detta kunde vara för land.

»Min tro är», sade Odd, »att vi kommit långt norrut, och efter allt hvad jag hört af kunskapsrika män, håller jag för sannolikt, att detta månde vara resarnes land. Men som vårt folk nu är svårt medtaget, återstår för oss intet annat än att här söka hamn och hvila, hur det sedan än månde gå.»

De närmade sig, och landet, som sträckte sig fram emot dem, syntes dem vara ett näs eller en stor ö.

Där fanns en god hamn, hvare de förtöjde skeppen; och ofvanom den utbredde sig en stor skog.

Sedan de slagit upp sina tält på däck, befallte Odd, att man skulle ro längs land och utspäja trakten.

Och snart kommo männen tillbaka med den upplysningen, att man kommit till en ansenlig ö, som var obebyggd men bjöd på mycken härlighet. I skogarne funnos djur i mängd, och vid stranden varsnades hval, fågel och en stor hop säl. Och det var fastland midt emot.

Odd bad sina män vara varsamma om sig.

»Hvar natt skola tolf man hålla vakt här på ön; med fiske och jakt skola vi lifnära oss, och vi skola hålla oss så karska vi kunna.»

Och detta gjorde de.

En dag, när de vandrade in i skogen ofvanför hamnplatsen, fingo de se en reslig björn. Odd sköt på honom och träffade honom: hvarpå han draps.

Sedan lät Odd uppstoppa huden, och djuret stöddes med spjälar, så att det sträckte fram nosen och stod säkert baktill. Därpå lät han ställa björnen på en klippa, som vätte inåt fastlandet, så att den blickade ditåt.

En flat sten, hvarå eld kunde tändas, lades i dess uppspärade mun.

Så uppehöll Odd och hans följeslagare sig där i någon tid, och esomoftast sågo de gestalter röra sig däruppe på fastlandet.

Många voro de ej, men så storvuxna voro de, att man förstod, att det var resar.

Sent en afton såg man, att de samlats på ett näs å andra sidan sundet.

Då steg Odd jämte en af sina män ned i en båt och rodde tyst fram, tills de kommit in under näset. Där höllo de inne årorna och lyssnade.

Däruppe vrålade en rese med grof röst:

»I veten, att några skäggbarn lagt till vid vår ö och att de där fälla våra djur och göra annan fångst. Nu har jag stämt eder hit för att vi må besluta deras död. Enär jag numera, såsom I veten, har ofrid med min broder Bjalve, så kan jag blott egna ringa uppmärksamhet åt en sak sådan som denna. Här sen I en gullring! Den vill jag gifva den, som rödjer dessa skäggbarn ur vägen.»

Då såg Odd där nere ifrån båten, huru en kvinna reste sig uppe i församlingen, ifall man nu kunde kalla henne en kvinna. Hon talade:

»Skyldiga äro vi, Bade, resars konung, att uträtta detta ditt ärende, allra hälst som du bjuder oss en sådan lön. Denna färd skall jag fara, om du vill.»

»Då är allt godt och väl», förklarade konungen, »ty du kommer att sköta dig förträffligt – men sen I icke, att där sitta två skäggbarn nere i en båt under bärget och lyssna till vårt samtal? Nu skall jag gifva dem en sändning.»

I samma stund såg Odd en sten komma flygande rakt emot dem; och de svängde båten som snabbast undan. Strax därefter kom en ny sten och så åter en, som var så stor, att de häpnade och vattnet rök häftigt rundt omkring dem.

Skyndsamt vände de om till ön, och om en stund sågo de kvinnan vada fram genom sundet. Hon var väldig till växten och klädd i skinnkjortel. Ohygglig var hon att se, och aldrig hade de skådat ett sådant lefvande väsen förr. I handen hade hon en stor järnstaf.

Då gick Odd till bärget, där den uppstoppade björnen stod; han tände upp eld i dess gapande mun och afsköt sedan en pil rakt igenom djuret och hän emot trollkvinnan.

Denna hörde hvinet, såg pilen och tog emot den med flata handen; det lät, som om den flugit i en sten.

»Mera torde det tarfvas», utropade hon, i det hon stirrade upp till det skjutande odjuret på klippan.

Då tog Odd en af de förtrollade Gusepilarne och afsköt denna på samma sätt. Kvinnan motade äfven den med handen, men den flög rätt därigenom, in i hennes ena öga och ut i nacken och sedan tillbaka till odds bågsträng.

»Det här var förtretligt», sade hon, »men fram skall jag icke desto mindre».

Och Odd sköt af en ny Gusepil, som gjorde samma färd som den förra.

»Nu måste jag vända om», sade käringen; »det hade jag bort göra förr!»

Hon skyndade tillbaka, blind på båda ögonen.

»Nu lyster det mig veta», utbrast Odd, »hvar denna grufliga käring hafver hemma; låtom oss ro efter henne fram till land igen».

Då Odd och hans följeslagare nått fastlandet, sågo de den stora kvinnan styra sina steg upp bland fjällen.

De följde henne raskt; och snart klättrade de med kraft upp bland klippafsatserna.

Till sist fingo de se en stor eld brinna inne i en klipphåla, och öfver den sågo de en kittel hänga.

Elden upplyste hela hålan, men utanför var det mörkt.

Troll sutto i mängd å bänkarne längs hålans väggar; och en man, som sannerligen icke var liten, satt i högsätet med en käring vid sin sida. Det var en mångklok jätte. Och aldrig hade de sett sådana väsen förr.

Allt på honom var svart utom ögon och tänder, som voro hvita. Hans näsa var ansenlig och så krokig, att den böjde sig helt nedom munnen. Läpparne voro såsom torfrensor, skurna med skära; den nedre hängde ner på bröstet och den öfre rullade sig samman in under näsan. Hans hår var stort som barderna i Grönlandshvalens käft, och det höljde helt och hållet hans bröst; och ögonen liknade två skogstjärnar.

Käringen, hans gemål, liknade honom så, som ett bär liknar det andra.

Jätten tog till orda:

»Hvar är Hårdskalle, vår tjänstekarl? Hvi sättes icke maten fram till oss?»

»Jo, nu är jag här», svarade han; »och jag hafver bistra nyheter att förkunna. Gneip, dottern din, har kommit hem, blind på båda ögonen; hon är skjuten med två pilar».

»Det där hade hon kunnat vänta sig», sade den mångkloke jätten, »ty hon ville göra det omöjliga; hon ville gifva Odd bane, honom, som ödet tillärnat en ålder, högre än andra människors. Jag vet äfven, att finnar sändt hit de människobarnen i akt, att vi skulle förgöra dem, men alldenstund vi icke rå med sådant, vill jag gifva dem vind att segla härifrån med – ej sämre än den, hvarmed finnarne drefvo dem hit till oss. Men när Odd skjutit dotter min med Gusepilarne, gifver jag honom namnet Orvar Odd³».

»Ja, gif du oss vind, du allra uslaste karl!» ropade Odd därutifrån och tog en af Gusepilarne och sände in den.

Jätten hörde hvinet och gjorde sig genast hård, men pilen flög dock in i hans öga och for därifrån in under käringens ena arm och sedan ut under den andra.

Hon spratt rasande upp härvid, for rakt på munskänken och slet honom i håret; hvarpå alla trollen rusade upp från bänkraderna och klappade om hvarandra.

Detta kunde man kalla ett sant trollkrakel.

Odd återvände sedan med sin följeslagare till kamraterna.

»Vind är oss lofvad härifrån», sade Odd, »och det är mig sagdt, att den ej blifver svagare eller mera dräglig än den, hvarmed finnarne förpassade oss hit. Görom oss nu redo till sådan affärd!»

³ Pil-Odd.

De rustade sig så omsorgsfullt, de förmådde, styrde sedan ut från land, och strax kom det vind, värre än någonsin.

Svårt vardt vädrets raseri: med storm följde både snöyra och frost, så att hvarje störsjö blef stående styf, sådan som den kom. Men Odd och hans män klarade sig dock med mycken mandom.

I tjugo dygn, dag som natt, stodo de i ösrummet.

Med hjälp af sin egen mandom och af Odds öde, genom hvilket ett längre lif var honom bestämdt, lyckades de att färdas fram öfver hafvet, så att de omsider åter landade vid Finnmarken och togo där hamn och hvila.

Snart voro de åter hemma på ön Hrafnista. —

Äfven andra trollväsen än de nu nämnda påträffade Nordmännen under sina färder utomlands.

Sålunda omtalas t. ex. i Olof den heliges saga tvänne dylika, hvilka påminna om den anglosachsiska diktningens vidunder och af den kristne författaren betecknas såsom djäfvulens tjänstandar.

Naturligtvis öfvervinnas de af den helige konungen på ett glänsande sätt.

Under sina härjningar i England företog Olof den fjortonde landstigningen vid Kallsån.

Stundom låg i denna å ett kvinnligt sjötroll, hvilket äfven kunde vistas ute i hafvet. Hon sjöng fagert och kunde med sin sång bringa skeppsbesättningar i sömn; och när hon till sist kände på sig, att alla männen insomnat, hvälfde hon om skeppet och dränkte dem.

Men voro de uppe i land, kunde det hända, att hon gaf ifrån sig ett så högt skri, att många blefvo af skräck vansinniga och rusade tillbaks till skeppen, som hon sedan lät gå i kvaf.

Ett annat ondt trollväsen där i trakten var en vildgalt, som »innehade många mansåldrar»; och af hans flock man fick ej fälla någon gris. Han var oerhördt stor och grym.

Emellertid stodo innebyggarne sig slätt i striden med konung Olof. Det blef städse stor manspillan ibland dem, och därtill voro de utsatta för skoningslösa pänningutprässningar.

Då beslöto de att under mycket stor offring kalla till hjälp sina båda förtrogna, sjötrollet och galten.

»Och fastän djäfvulen visste sig vara vanmäktig i sitt motstånd emot en så lysande Guds riddare som den helige konung Olof var, så var han dock icke ovillig att genom dessa bägge väsen bistå de åkallande innebyggarne. Äfvenså tyckte han sig se, att denne Olof kom att göra honom obotlig skada genom att nedrifva hans dyrkan. För den skull lät han denna trolldom gå af stapeln.»

Medan konung Olof och hans män lågo och väntade vind i Kallsån, hörde de en så skön röst sjunga ur vågorna, att de aldrig hört dess make i sina dagar. Den hade en sådan underbar klang, att inom kort föll sömnen öfver dem alla utom konungen. De förmådde icke att hålla sig vakna.

Medan sången ljöd, satt konungen i lyftingen på sitt skepp och läste i sin bok. Till sist såg han, hur sjötrollet höjde sig ur vattnet. Hon var skapad på följande sätt.

Hufvudet var formadt som på en häst, med uppåtstående öron och vida näsborrar. Hon hade stora, gröna ögon och fruktansvärdt breda käkar. Bogar hade hon äfven som en häst och därtill händer, men baktill var hon skapad som en orm med väldig buktning; stjärten var bred. För öfrigt var hon luden som en säl och grå till färgen.

»Hon plägar», säger sagan, »på så sätt dränka män och skepp: med händerna fattar hon tag i det ena skeppsbordet och böjer sedan stjärten ned under kölen och upp på bordet å andra sidan; därefter hvälfver hon skeppet kring, så att dess köl vänder i vädret och det sjunker i djupet.»

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.